

Pozsony Ferenc

Nagy Jenő (1916–1996)

Nagy Jenő a 20. századi erdélyi tudományos élet sokoldalú, kiemelkedő egyénisége volt. Több évtizedes alkotói munkásságából megszületett tanulmányai több tudományterületet fognak át. Interdiszciplináris jellegű írásaival elévületlen eredményeket szerzett a nyelvjáráskutatás, a nyelvtörténet, a nyelv művelés, a néprajz és az összehasonlító, interetnikus (magyar–szász) kutatások terén. Nyolcvan életévét becsülettel, nagy belső fegyelemmel, egyenes tartással élte végig.

Kolozsvárt született 1916. július 17-én, s itt a kincses városban töltötte kisgyermekkorát is. Édesapja a kolozsvári Református Kollégium tanára volt, édesanyja pedig művelt, szűrszabómester-polgár családból származott. Gyermekkorában a Farkas utcához fűződött, mivel szülei a református tanársoron laktak. Itt talált gyermekkorai pajtásokra, barátokra, rokonokra (pl. Áprily Lajos). Mivel édesapja a pápai református schóla tanára lett, a szülővárosában megkezdett tanulmányait már Pápán folytatta, s ott is érettségizett. Egyetemi stúdiumait Debrecenben végezte, ahol 1938-ban bölcsészdoktori oklevelet szerzett. Érdeklődése, Csűry Bálint tanítványaként, elsősorban a nyelvjáráskutatás és a néprajz felé fordult. Tanulmányait 1939–1940-ben a lipcsei egyetemen egészítette ki. Alapvető tudományos módszereit, elképzeléseit a német nyelvjárási atlasz marburgi és a lipcsei tudományegyetem germanisztikai intézetében alakította ki, melynek lényegét az alkotta, hogy a kultúrát és a nyelvet csak együtt lehet értelmezni, nem szabad azt külön-külön vizsgálnunk.

Az új politikai viszonyok eredményeképpen 1940-ben visszatérhetett szülővárosába, ahol csakhamar az Erdélyi Tudományos Intézet munkatársa lett. A világháború eseményei azonban csakhamar megszakították sokat ígérő szakmai pályájának kibontakozását. Nagy Jenő számos nemzedéktársához hasonlóan csakhamar katonai szolgálatot teljesített híradósként.

Az orosz–magyar front elvonulása után a kolozsvári magyar tudományegyetem tovább folytatta az 1940-ben ott elkezdett tevékenységét. Nagy Jenőt már 1945-ben kinevezték a kolozsvári, Bolyai Tudományegyetemnek elnevezett magyar univerzitasra tanárnak, de mivel csakhamar polgári elhajlással rendelkező reakciós elemnek bélyegezték meg, rövidesen Őt is kiszorították onnan. Előbb a Pedagógiai Líceumban, majd a Tanári Továbbképző Intézetben, majd az Akadémia Művészettörténeti Intézete Népművészeti Osztályán és végül a Nyelvtudományi Intézetben dolgozott. Hamarosan (1958-ban), koholt vádak alapján, meghurcolták az 1956-os forradalmat követő megtorlások sorában. Az államvédelem nyitott repülőgépén Bukarestbe szállították, ahol a belügyminisztérium pincéjében reakciós tervei, kapcsolatai felől faggatták összesen 212 napon át, egy nemrég megjelent magyar tankönyv ürügyén. Mivel a kommunista, nacionalista hatalom szemében Nagy Jenő megbízhatatlanná vált, kiszabadulása után soha sem dolgozhatott felkészültségének megfelelő munkahelyen.

Nagy Jenő, számtalan mellőzött és félreállított kortársához hasonlóan, elsősorban egyszemélyes családi műhelyében folytatta tovább félbeszakított szellemi tevékenységét. Például iskolai titkárként dolgozott, de szabad idejében az állami levéltár kutatói termében a beszercei városi levéltár szász nyelvi anyagát tanulmányozta. Csak ő egyedül több mint fél-száz 16–17. századi beszercei szász hagyatéki leltárt tárt fel, s mesteréhez, Szabó T. Attilához hasonlóan rendszeresen studiózta a leltárakba foglalt javak kultúrtörténeti szerepét és jelentőségét. Voltaképp ez az anyag vált összehasonlító viselettörténeti kutatásainak adatbázisává is.

A romániai kommunista hatalom az 1968-as prágai események után ideiglenesen lazítani kényszerült korábbi agresszív nemzetiségi és kultúrpolitikáján. A korábban elkészített írásai rendre nyomdafestéket láttak ebben az újabb politikai konjunktúrában.

Az 1970-es évek elejétől munkatársa lett a Szabó T. Attila által vezetett szótörténeti kutatásokat végző, nem hivatalos munkacsoportnak, szakmai intézménynek, mely évtizedeken át, szívós munkával szerkesztette az *Erdeélyi Magyar Szótörténeti Tárat* (Szabó T. A. szerk. 1978, 1982, 1984). A munkacsoport keretében Nagy Jenő végezte a címszavak német nyelvű értelmezését és számtalan szócikk szerkesztését. Kitartással végzett szótörténeti kutatásai csakhamar serkentő hatást gyakoroltak a nyelvészeti megalapozottságú történeti-néprajzi tanulmányaira is. Mivel 1977-ben

nyugdíjazták, azután még nagyobb lendülettel kapcsolódhatott be a *Szó-történeti Tár* munkálataiba, majd Szabó T. Attila halála után ő irányította a munkacsoportot. Kiváló tanulmányait elsősorban a *Nyelv- és Irodalomtudományi Közlemények*, valamint az *Ethnographia* közölte (Nagy J. 1957, 1968, 1984p, 1993a).

Nagy Jenő épp az Erdélyi Múzeum-Egyesület titkára volt, amikor a nagymúltú intézmény tevékenységét, a nacionalista és totalitárius hatalom utasítására, félbeszakították közvetlenül a második világháború után. Nemzedéktársaival együtt 1990 januárjában cselekvően részt vett az Erdélyi Múzeum-Egyesület újraindításában. Évtizedeken át titokban, féltve őrizte az EME létét szimbolizáló, még 1932-ben készített serlegét, amit halála előtt átadott az Egyesület jelenlegi vezetőinek. Pár hónappal halála előtt az Erdélyi Múzeum-Egyesület tiszteleti tagságával jutalmazták. Szakkönyvtárát és kéziratait szintén az EME-nek hagyatékozta.

Nagy Jenő néprajzi kutatásait Kalotaszegen kezdte, ahol a magyaralkói népi élet számtalan részterületét kutatta és dolgozta fel. Bemutatta Magyaralkó kendermunkáit (1938a, 1938b), hímzéseit (1939), szénacsínálását (1940), lakodalmi és temetési szokásait (1942, 1943b, 1943c), juhászatát (1943a), kézművességét – pl. zsindefaragás (1944c), orsóképzítés (1947) stb. – és gyümölcstermesztését (1995b). Ezekből a közleményeiből egy hagyományos kalotaszegi magyar faluközösség monográfiája körvonalazható és szerkeszthető egybe (l. Nagy J. 1984a, 1984b, 1984c, 1984d, 1984e, 1984f, 1984g, 1984h, 1984i, 1984j, 1984k, 1984l, 1984m, 1984n).

Terepkutatásait később kiterjesztette Kalotaszeg többi vidékére is, ahol elsősorban a magyar népviselet szerkezetét, változatait és fejlődését tanulmányozta. Itteni alapkutatásaiból egy-egy viseleti darab (pl. *szúr*, *daróc* vagy *condra*, *csipkés mellrevaló* stb.) szakszerű bemutatása, valamint a Faragó Józseffel és Vámszer Gézával együtt szerkesztett, Kalotaszeg egészére kiterjedő öltözetmonográfia született meg (Faragó J. – Nagy J. – Vámszer G. 1977).

A kalotaszegi indíttatás alapvetően meghatározta egész néprajzi munkásságát, mivel figyelme és érdeklődése fokozatosan a magyar népi viselet, öltözet felé fordult. A második világháborút követő évtizedekben tudatosan arra törekedett, hogy az erdélyi és a moldvai magyarság öltözetét feltárja és tanulmányaiban rendszeresen bemutassa. Az 1950-es években a bukaresti Művészettörténeti Intézet népművészeti kutatócsoportjának

külső tagjaként végezhetette kutatómunkáját. Nagy Jenő csakhamar kiváló kismonográfiát jelentetett meg a torockói magyar népviseletről. Figyelme később a Fekete-Körös völgyi (Köröstárkány) és a szilágysági (Tövishát) öltözet felé fordult (Nagy J. 1959, 1970). Ebből a kutatásaiból jelentette meg Dr. Kós Károllyal és Szentimrei Judittal közösen szerkesztett *Szilágysági magyar népművészet* című kiadványban a tájegység öltözetéről írott nagy tanulmányát (Nagy J. 1974: 197–207).

Szakszerű tanulmányokat írt a székelyföldi viselet fejlődéstörténetéről – pl. a székely harisnya kialakulásáról (1957f) –, a kászoni székely és a Kis-Küküllő vidéki magyar öltözet rendszeréről és fejlődéstörténetéről (l. Nagy J. 1972a, 1978c).

Gazdag, terepen gyűjtött példák alapján mutatta be a moldvai csángó magyarság viseletének rendszerét. Annak legarchaikusabb elemeit az európai öltözetkultúra összefüggésrendszerében elemezte. Ez a fajta etnikai és módszertani nyitottság nyilvánult meg az összehasonlító jellegű, magyar–szász kutatásaiból megszületett tanulmányaiban is. Nagy Jenő nyelvészeti, ikonográfiai és néprajzi megalapozottságú kutatásai, valamint a dolmányról (Nagy J. 1983b), a mentéről (Nagy J. 1993a), a felső ruháról (Nagy J. 1984p) és a *faraziáról* írott (Nagy J. 1965) tanulmányai arra figyelmeztettek, hogy az erdélyi magyar népi kultúra vizsgálata elképzelhetetlen a szomszédos szász kultúra elemzése nélkül.

Tanulmányait széleskörű nyelvjárási, nyelv- és művelődéstörténeti, összehasonlító, ikonográfiai és néprajzi forrásanyag felhasználásával alkotta meg. Munkássága révén az erdélyi és a moldvai magyarság népviseletének szakszerű, monografikus feldolgozását és bemutatását valósította meg. Tanulmányai és könyvei révén a 20. századi erdélyi magyar néprajz-tudomány klasszikus értékű művelői és tudósai közé tartozik.

Nagy Jenő legfontosabb néprajzi közleményeinek jegyzéke

- 1938a A népi kendermunka műszókincse Magyarvalkón. (Kalotaszeg). In: *A Debreceni Református Kollégium Tanárképző Intézetének Dolgozatai* 18. Debrecen, 69–159.
- 1938b *A népi kendermunka műszókincse Magyarvalkón (Kalotaszeg)*. (Dolgozatok a debreceni Tisza István Tudományegyetem Magyar Népvizsgáló Intézetéből.) Magyar Népvizsgáló Intézet, Debrecen

- 1939 Magyarvalkói vállfőminták. In: CSÚRY Bálint (szerk.): *Magyar Népryelv.* (A debreceni Tisza István Tudományegyetem Magyar Népryelvkutató Intézetének Évkönyve, I.) Magyar Népryelvkutató Intézet, Debrecen, 122–129.
- 1940a A német nyelvjáráskutatás vázlatos története és mai állása. In: CSÚRY Bálint (szerk.): *Magyar Népryelv.* (A debreceni Tisza István Tudományegyetem Magyar Népryelvkutató Intézetének évkönyve, II.) Magyar Népryelvkutató Intézet, Debrecen, 124–182.
- 1940b A német nyelvjáráskutatás vázlatos története és mai állása. (Dolgozatok a debreceni Tisza István Tudományegyetem Magyar Népryelvkutató Intézetéből.) Magyar Népryelvkutató Intézet, Debrecen
- 1940c Adatok a magyarvalkói (Kalotaszeg) szénacsínáláshoz. *Ethnographia* LI. (4) 487–488.
- 1942 Temetés, temető és halotti tor a kalotaszegi Magyarvalkón. *Ethnographia* LIII. (2) 132–143.
- 1943a Juhsajt készítés (bácsolás) a kalotaszegi Magyarvalkón. *Ethnographia* LIV. (1) 85–86.
- 1943b *Lakodalom a kalotaszegi Magyarvalkón.* (Erdélyi Tudományos Füzetek, 168.) Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 1–17.
- 1943c *Lakodalom a kalotaszegi Magyarvalkón.* *Erdélyi Múzeum* XLVIII. (3–4) 391–405.
- 1944a *Család-, gúny- és ragadványnevek a kalotaszegi Magyarvalkón.* *Erdélyi Múzeum* XLIX. (1–2) 108–116.
- 1944b *Család-, gúny- és ragadványnevek a kalotaszegi Magyarvalkón.* (Erdélyi Tudományos Füzetek, 176.) Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár
- 1944c *Zsindelyfaragás a kalotaszegi Magyarvalkón.* *Erdélyi Múzeum* XLIX. 196–197.
- 1945a *Adalék a kalotaszegi Magyarvalkó népi mesterségeinek szókincséhez.* *Erdélyi Múzeum* L. (1–2) 94–98.
- 1945b *Népi tégláégetés a zilahi Mice-völgyében.* *Erdélyi Múzeum* L. (3–4) 246–249.
- 1945c *Péntek hídja. Tehénhajtó.* *Erdélyi Múzeum* L. (3–4) 250.
- 1945d *Az erdélyi szász eredet- és nyelvjáráskutatás története.* In: *Erdélyi Tudományos Intézet Évkönyve (1944).* Kolozsvár, 279–338.
- 1946a *Kalotaszeg népe.* *Erdély* XLIII. (2) 5–10.

- 1946b Leibniz születésének háromszázadik évfordulója. *Erdélyi Múzeum* LI. (1–4) 108–110.
- 1947 Orsófáragás a kalotaszegi Magyarvalkón. *Ethnographia* LVIII. (3–4) 264–266.
- 1953 Népművészetünk helyzete és feladatai. *Művelődési Útmutató* VI. (12) 45–48.
- 1954 Népi tánc – népi öltözet. *Művelődési Útmutató* VII. (7) 35–37.
- 1955 Szilágyság „szép, fényes reggele” felé. *Művelődési Útmutató* VIII. (5) 56–57.
- 1956 *A kalotaszegi magyar népi öltözet.* (Népművészeti Füzetek.) Állami Irodalmi és Művészeti Kiadó, Bukarest
- 1957a A moldvai csángó öltözet szókinsének román jövevényszavai. *Nyelv- és Irodalomtudományi Közlemények* I. (1–4) 87–96.
- 1957b Orbán Balázs. *Művelődés* X. (3) 28., 49.
- 1957c Székely népi öltözet. *Művelődés* X. (5) 71–72.
- 1957d Milyen öltözetben játszunk a népi játékokat? *Művelődés* X. (6) 55–56.
- 1957e A nyelvatlasz, a nyelvjáráskutatás korszerű eszköze. *Korunk* XVI. (9) 1196–1202.
- 1957f Adatok a székely posztó-harisnya fejlődéstörténetéhez. In: BODOR András – CSELÉNYI Béla – JANCSÓ Elemér – JAKÓ Zsigmond – SZABÓ T. Attila (szerk.): *Emlékkönyv Kelemen Lajos születésének nyolcvanadik évfordulójára.* (A Bolyai Tudományegyetem Kiadványai, I. Tanulmányok.) Tudományos Könyvkiadó, Kolozsvár, 479–485.
- 1957g *A torockói magyar népi öltözet.* (Népművészeti Füzetek.) Állami Irodalmi és Művészeti Kiadó, Bukarest
- 1958a *Portul popular maghiar din Trascău.* Traducere din limba maghiară de Socol, A.[urel] (Caiete de artă populară) ESPLA, București
- 1958b *A kalotaszegi magyar népi öltözet.* (Népművészeti Füzetek.) Állami Irodalmi és Művészeti Kiadó, Bukarest
- 1958c A köröstárkányi magyar népi öltözet. *Művelődés*. XI. (8) 63–64.
- 1958d A Román Népköztársaság Magyar Nyelvjárási Nyelvatlaszának néhány kérdése. *Magyar Nyelv* LIV. (1) 141–145.
- 1958e Adalékok a székely népi öltözet fejlődésének vizsgálatához. *Ethnographia* LXIX. (4) 623–627.
- 1958f *Portul popular maghiar din ținutul Călăteii.* Traducere din limba maghiară de Socol, A.[urel] (Caiete de artă populară.) București

- 1959 A szilágysági Tövishát magyar népi öltözetének vizsgálatához. *Ethnographia* LXX. (1–3) 442–445.
- 1964a Szempontok és eredmények az erdélyi szász nyelvjárás magyar jövevényszavainak vizsgálatában. *Magyar Nyelv* LX. (2) 167–180.
- 1964b Fánk, pánkó. *Magyar Nyelv* LX. (3) 352–355.
- 1965 Farazia, fereschi. *Magyar Nyelv* LXI. (1) 94–96.
- 1968 A Beszterce vidéki szász szókincs magyar elemeinek történeti rétegéhez. *Nyelv- és Irodalomtudományi Közlemények* XII. (2) 193–208.
- 1969a Sajátosság és újítás a kalotaszegi népviseletben. *Igazság* XXX. (4) 3.
- 1969b Személyneveinkről és gyűjtésükről. *Művelődés* XXII. (5) 54–55.
- 1969c Sachliches Trachtenstück am Rande der Westkarpaten. *Karpaten Rundschau* III. (38)
- 1970a A Fekete-Körös völgyének magyar népi öltözete. *Művelődés* XXIII. (1) 25–27.
- 1970b A kalotaszegi szűr. *Művelődés* XXIII. (2) 10–12.
- 1970c Tövishát népi öltözete. *Művelődés* XXIII. (6) 36–38.
- 1971 A torockói öltözetről. *Művelődés* XXIV. (6) 47–51.
- 1972a Az öltözet. In: KÓS Károly – SZENTIMREI Judit – NAGY Jenő: *Kászoni székely népművészet*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 219–268.
- 1972b A nyelv művelés szolgálatában. A Magyar Nyelvőr megindulásának 100. évfordulójára. *Művelődés* XXV. (8) 41–42.
- 1972c Miben segít a néprajz? *Előre* XXVI. 719. sz.
- 1973 Tanulságos és jelentős fejezet. Hagyományörzés és hagyományápolás. *Igazság* XXXIV. (159) II.
- 1974 Az öltözet. In: KÓS Károly – SZENTIMREI Judit – NAGY Jenő: *Szilágysági magyar népművészet*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 197–207.
- 1975 Kalotaszegi csipkés mellrevaló. *Művelődés* XXVIII. (8) 35–37.
- 1976a A kalotaszegi daróc vagy condra. *Művelődés* XXIX. (1) 29–32.
- 1976b Kis-Küküllő menti bundafélék. *Művelődés* XXIX. (5) 43–45.
- 1976c Mutatvány egy készülő romániai magyar népi öltözetjegyzékből. In: KÓS Károly, Dr. (szerk.): *Népismereti Dolgozatok* 1976. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 69–72.
- 1977 A viselet helyzete. In: FARAGÓ József – NAGY Jenő – VÁMSZER Géza: *Kalotaszegi magyar népviselet. (1949–1950)*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 235–354.

- 1978a Széki iratos vagy töltéses varrás. *Művelődés* XXXI. (7) 38–39.
- 1978b Szempontok és feladatok Kis-Küküllő menti népviselet kutatásában. *Művelődés* XXXI. (7) 40–43.
- 1978c Öltözet. In: KÓS Károly – SZENTIMREI Judit – NAGY Jenő: *Kis-Küküllő vidéki magyar népművészet*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 255–312.
- 1978d A torockói népviselet. *Korunk Évkönyve 1979. Romániai magyar népismeret*. Kolozsvár-Napoca, 236–243.
- 1979a Moldvai csángó bundafélék. *Művelődés* XXXII. (5) 34–36.
- 1979b Szótörténet – viselettörténet. *Művelődés* XXXII. (10) 27–29.
- 1980a Néprajz és nyelvtudomány. *Művelődés* XXXIII. (1) 32–34.
- 1980b Néprajzi és nyelvészeti kutatások a moldvai csángóság körében. *Művelődés* XXXIII. (6) 27–30.
- 1980c A moldvai csángó öltözetről. *Művelődés* XXXIII. (11). 32–34.
- 1980d Hargita megye népviselete. *Korunk* XXXIX. (4) 314–316.
- 1980e Szavak és dolgok. *Korunk* XXXIX. (6) 416–421.
- 1981 Öltözet. In: KÓS Károly – SZENTIMREI Judit – NAGY Jenő: *Moldvai csángó népművészet*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 360–458.
- 1983a Néprajz és nyelvtudomány. In: KÓS Károly – FARAGÓ József (szerk.): *Népismereti Dolgozatok* 1983. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 7–22.
- 1983b Dolmány. Összehasonlító szó- és viselettörténeti adalékok. In: Uő: *Nyelvészeti Tanulmányok*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 69–83.
- 1983c Népviseletkutatás és táncház. *Művelődés* XXXVI. (11) 31–32.
- 1984a *Néprajzi és nyelvjárási tanulmányok*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest
- 1984b Kalotaszegről. In: Uő: *Néprajzi és nyelvjárási tanulmányok*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 11–15.
- 1984c Magyarvalkó életéből. A kendermunka és szakszókincse. In: Uő: *Néprajzi és nyelvjárási tanulmányok*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 16–86.
- 1984d Magyarvalkó életéből. Tehénhajtó. In: Uő: *Néprajzi és nyelvjárási tanulmányok*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 138–139.
- 1984e Magyarvalkó életéből. Vállfőhímzés. In: Uő: *Néprajzi és nyelvjárási tanulmányok*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 86–93.
- 1984f Magyarvalkó életéből. Orsófaragás. In: Uő: *Néprajzi és nyelvjárási tanulmányok*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 93–96.

- 1984g Magyarvalkó életéből. Zsindelyfaragás. In: Uő: *Néprajzi és nyelvjárási tanulmányok*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 96–98.
- 1984h Magyarvalkó életéből. Szénacsínálás. In: Uő: *Néprajzi és nyelvjárási tanulmányok*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 98–100.
- 1984i Juhsajtkészítés. In: Uő: *Néprajzi és nyelvjárási tanulmányok*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 100–101.
- 1984j Magyarvalkó életéből. Az ács- és kerekesmesterség szakszókincséből. In: Uő: *Néprajzi és nyelvjárási tanulmányok*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 102–107.
- 1984k Magyarvalkó életéből. Lakodalom. In: Uő: *Néprajzi és nyelvjárási tanulmányok*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 107–119.
- 1984l Magyarvalkó életéből. Temetés, temető és halotti tor. In: Uő: *Néprajzi és nyelvjárási tanulmányok*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 120–130.
- 1984m Magyarvalkó életéből. Család- és ragadványnevek. In: Uő: *Néprajzi és nyelvjárási tanulmányok*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 131–138.
- 1984n Magyarvalkó életéből. Péntek hídja. In: Uő: *Néprajzi és nyelvjárási tanulmányok*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 138.
- 1984o A kalotaszegi varrottások történetének egy jelentős fejezete. In: Uő: *Néprajzi és nyelvjárási tanulmányok*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 149–152.
- 1984p Az erdélyi magyar felsőruha és a szász Fälsche. Adalék a magyar–szász összehasonlító viselettörténeti kutatásokhoz. *Ethnographia* XCV. (2) 242–255.
- 1989 Beiträge zu den ungarischen tractengeschichtlichen Forschungen in Rumänien im Lichte der Wortgeschichte. In: *Die ungarische Sprache und Kultur im Donaurum* I. Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság, Budapest–Wien, 349–355.
- 1991 Az Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár jelentősége az összehasonlító viselettörténeti kutatások szempontjából. In: HALÁSZ Péter (szerk.): *A Duna menti népek hagyományos műveltsége. Tanulmányok Andrásfalvy Bertalan tiszteletére*. Magyar Néprajzi Társaság, Budapest, 357–362.
- 1992a Hagymány és újítás a népviseletben. *Néprajzi Látóhatár* I. (1–2) 45–53.

- 1992b Szótörténet – viselettörténet. Adalékok a romániai magyar viselettörténeti kutatásokhoz a szótörténet tükrében. In: SEBESTYÉN Árpád (szerk.): *Magyar Nyelvjárások XXX*. Debrecen, 83–87.
- 1993a Mente. Adalékok a magyar és szász összehasonlító viselettörténeti kutatásokhoz. *Ethnographia* CIV. (1) 11–56.
- 1993b Néprajzi és nyelvészeti kutatások és eredmények a moldvai csángóság körében. In: PÉTERBENCZE Anikó (szerk.): „*Moldovának szíp táiaiind születem...*” *Magyarországi Csángó Fesztivál és Konferencia*. Csángó Fesztivál és Kisebbségi Alapítvány kiadása, Jászberény, 29–37.
- 1994a Egy fejezet a kalotaszegi varrottások történetéből. Kónya Gyuláné (1885–1971) emlékének. *Művelődés*. XLVI. (1) 33–36.
- 1994b Gunda Béla (1911–1994). *Erdélyi Múzeum* LVI. (3–4) 82–86.
- 1995a Az Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár megjelenésének felejtjén. *Magyar Nyelvjárások XXXII*. 39–48.
- 1995b Gyümölcsös a Vlegyásza alján. In: ZAKARIÁS Erzsébet (szerk.): *Kriza János Néprajzi Társaság Évkönyve 3*. Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár, 51–60.
- 1996a Az Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár nyelv-, művelődéstörténeti és történeti néprajzi jelentősége. *Néprajzi Látóhatár* V. (1–2) 60–66.
- 1996b Az Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár szócikkeinek német nyelvi értelmezéséről. *Erdélyi Múzeum* LVIII. (3–4) 229–233.
- 1996c Összehasonlító viselettörténet és szótörténet. *Művelődés* XLIX. (12) 24–28.
- 1997 Gazdasági és társadalmi tényezők hatása a torockói öltözet alakulására. *Ethnographia* CVIII. (1–2) 135–150.
- 1998 A torockói népviselet. In: BELLON Tibor – FÜGEDI Márta – SZILÁGYI Miklós (szerk.): *Tárgyalkotó népművészet*. (Jelenlévő Múlt.) Planétás Kiadó, Budapest, 248–250.
- 1999 Néprajzi és nyelvészeti kutatások a moldvai csángóság körében. *Művelődés* LII. (6–8) 131–133.
- 2000 A Fekete-Körös völgyének magyar népi öltöze. *Művelődés* LIII. (6–9) 61–62.
- 2001a Székely népi öltözet. *Művelődés* LIV. (6–9) 77–78.
- 2001b Orbán Balázs. *Művelődés* LIV. (6–9) 79–80.
- 2001 A Zsuzsi babák nyomában. *Művelődés* LIV. (11) 30–31.

- 2003 Összehasonlító viselettörténet és szótörténet. *Művelődés* LVI. (6–9) 102–106.
- SZABÓ T. Attila (szerk.)
 1978 *Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár* II. (Cs–ELSZ) Anyagát gyűjtötte és szerkesztette Szabó T. Attila. Szerkesztő-munkatársak Kósa Ferenc, Nagy Jenő, Vámszer Márta, Vigh Károly, Zsemlyei János. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest
- 1982 *Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár* III. (Elt–Felzs) Anyagát gyűjtötte és szerkesztette Szabó T. Attila. Szerkesztő-munkatársak B. Gergely Piroska, Kósa Ferenc, Zs. Maksay Mária, Nagy Jenő, Vámszer Márta, Vigh Károly, Zsemlyei János. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest
- 1984 *Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár* IV. (Fém–Ha) Anyagát gyűjtötte és szerkesztette Szabó T. Attila. Szerkesztő-munkatársak P. Dombi Erzsébet, B. Gergely Piroska, Kósa Ferenc, Zs. Maksay Mária, Nagy Jenő, Szabó Zsolt, Vámszer Márta, Vigh Károly, Zsemlyei János. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest

- FARAGÓ József – NAGY Jenő – VÁMSZER Géza
 1977 *Kalotaszegi magyar népviselet (1949–1950)*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest
- KÓS Károly – SZENTIMREI Judit – NAGY Jenő
 1972 *Kászoni székely népművészet*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest
- KÓS Károly – SZENTIMREI Judit – NAGY Jenő
 1974 *Szilágysági magyar népművészet*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest
- KÓS Károly – SZENTIMREI Judit – NAGY Jenő
 1978 *Kis-Küküllő vidéki magyar népművészet*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest
- KÓS Károly – SZENTIMREI Judit – NAGY Jenő
 1981 *Moldvai csángó népművészet*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest
- NAGY Jenő – DUNÁRE, Nicolae – KÓS Károly – ZDERCIUC, Boris – FARAGÓ József – SZENTIMREI Sz. Judit
 1953 *Népművészetünk helyzete és feladatai*. *Művelődési Útmutató* 12. 45–48.

Nagy Jenő munkásságát méltató írások

BALASSA Iván

1996a Nagy Jenő 80 éves. *Honismeret* XXIV. (3) 99–102.

1996b Nagy Jenő (Kolozsvár, 1916. július 17. – Kolozsvár, 1996. szeptember 12.) *Néprajzi Hírek* XXV. (1–4) 76–78.

BENKŐ Samu

1996 Búcsú Nagy Jenőtől. *Magyar Nyelv* XCII. (4) 504–506.

GAZDA Klára

1996 Nagy Jenő emlékezete. *Művelődés* XLIX. (12) 23–24.

1997 Nagy Jenő emlékezete. *Honismeret* XXV. (4) 94–95.

2003 Nagy Jenő emlékezete. *Művelődés* LVI. (6–9) 101–102.

KISS András

1996 Nagy Jenő (1916–1996). *Erdélyi Múzeum* LVIII. (3–4) 346–349.

PÉNTEK János

1996 Nagy Jenő. *Nyelv- és Irodalomtudományi Közlemények* XL. (1) 115.

1997 Nagy Jenő 1916–1996. *Nyelvünk és Kultúránk* XXVII. (98) 117–119.

POZSONY Ferenc

1997 Nagy Jenő 1916–1996. *A Kriza János Néprajzi Társaság Értesítője* VII. (3–4) 35–38.

SEBESTYÉN Árpád

1997 Nagy Jenő (Kolozsvár, 1916. július 17. – Kolozsvár, 1996. szeptember 12.) In: Uő (szerk.): *Magyar Nyelvjárások* XXXIV. Debrecen, 257–258.